

ПОЛИЦИЈА

БРОЈ 5

1 ДЕЦЕМБАР 1910 ГОД.

ГОДИНА 1

Издаје сваког 1 и 15 у месецу

Стан уредништва: Карађорђева 69.

Цена му је до краја године 2 дин.

Власник и одговорни уредник:
Васа Лазаревић

Управници града Београда

Биће од интереса да саопштите нашим читаоцима имена управника престоничке полиције од установљења Управе града

Јован Герман, први Управник града Београда

Београда до данас. Од интереса је то већ и по томе, што се упоредним прегледом положаја с којих се долазило за управ-

ника и времена управниковања, дају извести интересантни подаци.

Што на први поглед пада у очи при упоредном прегледу то је факат, да се управници нису могли дуго задржати на том положају. Управници су се, као политичке личности, мењали на том положају и падали сваком променом кабинета. Како су, међутим, наше бурне и несређене политичке прилике изазивале врло честе промене кабинета, то је и разумљиво, што су

Милош Брка, први командант жандармерије са осталим жанд. официрима се управници мењали скоро сваке године, а често и после неколико месеца. Њих није потреба службе смењивала, већ политички разлози, који су полицијској струци досад највише наудили. Тим се само може и објаснити немила појава, да се ретко који управник могао похвалити каквом стварном заслугом и тековином за струку. А имена личности који су тај по-

ложај заузимали, дају довољно јемства да се верује, да би престоничка полиција одавна достигла ниво савремене полиције, само да су управници могли своја места загрејати.

У једном од идућих бројева саопштићемо податке о управницима других европских престоница, да се види и разуме, чим они стичу велике заслуге и гласа.

Податке о управницима црпели смо из Службених новина, јер је то био једини пут да до њих дођемо.

Добротом г. Ђ. Ђермана, шефа месне контроле поштан.-телеграфског одељења, доносимо слику првог Управника београдске полиције Јована Германа. Ако пак будемо успели да прибавимо фотографије свих досадашњих управника, донећемо у једном броју све њихове слике у групи, а за сада доносимо само њихова имена по реду постављења :

Јован Герман потпуковник, постављен 25. II. 1839. године, смењен 22. XI. 1839. године.

Илија Чарапић полицајстер, постављен 22. XI. 1839. године, смењен 27. V. 1840. године.

Милош Богићевић мајор, нач. окр., постављен 27. V. 1840. године.

Младен Жујовић мајор, нач. окр., постављен 24. IX. 1840. године.

20. XII. 1841. год. одељена је општина вар. Београда од управитељства по целој полицијској струци.

Привремени врш. дужности Михајло Љотић потпоручник, смењен 6. XI. 1842. године.

Привремени врш. дужности Раја Дамјановић главни казначеј, постављен 6. XI. 1842. године, смењен 7. XI. 1844. године.

Јован Вучковић потпуковник, нач. окр., постављен 20. XII. 1844. године, смењен 22. VII. 1848. године.

Гаја Јеремић пуковник, нач. окр., постављен 22. VII. 1848. године, смењен 27. IX. 1852. године.

Костантин Магазиновић мајор, нач. војног одељења, постављен 27. IX. 1852. године, смењен 18. X. 1856. године.

Никола Христић мајор, постављен 18. X. 1856. године, смењен 11. II. 1859. године.

Јован Димитријевић мајор, секретар полицијског одељења, постављен 11. II. 1859. године, смењен 27. IX. 1859. године.

Никола Христић помоћник попеч. правосуђа, постављен 27. IX. 1859. године, смењен 7. X. 1860. године.

Привр. управник Драгутин Жабарац потпуковник, постављен 7. X. 1860. године, смењен 19. I. 1861. године.

Михајло Барловац мајор, постављен 19. I. 1861. године, смењен 5. VII. 1868. године.

Јаков Туцаковић помоћник окр. начелника, постављен 18. VII. 1868. године, смењен 2. IV. 1873. године.

Живојин Блазнавац начелник окружни, постављен 2. IV. 1873. године, смењен 13. II. 1874. године.

Димитрије Јоксић начелник окружни, постављен 13. II. 1874. године, смењен 22. X. 1875. године.

Јован Авакумовић секретар Касационог Суда, постављен 22. X. 1875. године, смењен 1. VI. 1876. године.

Јаков Туцаковић министар у пензији, постављен 1. VI. 1876. године, смењен 1. VI. 1878. године.

Панта Н. Луњевица начелник окружни, постављен 1. VI. 1878. године, смењен 25. II. 1879. године.

Живојин Блазнавац начелник окружни, постављен 25. II. 1879. године, смењен 7. III. 1887. године.

Живко Анђелић начелник окружни, постављен 7. III. 1887. године, смењен 11. VI. 1887. године.

Глиша Ђорђевић члан I. класе Управе вароши Београда, постављен 1. IX. 1888. године, смењен 16. IX. 1889. године.

Светозар Арсеновић начелник окружни, постављен 13. I. 1890. године, смењен 11. V. 1891. године.

Михајло П. Јовановић начелник окружни, постављен 27. V. 1891. године, смењен 9. VIII. 1892. године.

Павле Денић професор Војне Академије, постављен 9. VIII. 1892. године, смењен 2. IV. 1893. године.

Стојан М. Протић председник Пореске Управе, постављен 2. IV. 1893. године, смењен 7. IV. 1893. године.

Ђорђе Несторовић јавни правозаступник, постављен 7. IV. 1893. године, смењен 12. I. 1894. године.

Врш. дужности Милош Михајловић потпуковник, постављен 12. I. 1894. године, смењен 24. V. 1894. године.

Врш. дужности Живко Касидолац мајор, постављен 24. V. 1894. године, смењен 29. X. 1894. године.

Алекса Стефановић начелник окружни, постављен 29. X. 1894. године, смењен 1. VIII. 1895. године.

Никола Стефановић помоћ. упр. фондова, постављен 1. VIII. 1895. године, смењен 20. IV. 1896. године.

Риста Бадемлић инспектор Министарства Унутр. Дела, постављен 20. IV. 1896. године, смењен 14. VII. 1900. године.

Божа Маршићанин начелник окружни, постављен 14. VII. 1900. године, смењен 29. V. 1903. године.

Богдан Дамњановић пуковник, постављен 29. V. 1903. године, смењен 24. VI. 1903. године.

Душан Вујић помоћ. упр. монопола, постављен 24. VI. 1903. године, смењен 28. X. 1903. године.

Михајло Церовић окружни начелник, постављен 28. X. 1903. године, смењен 20. I. 1905. године.

Михајло Рашковић окружни начелник, постављен 20. I. 1905. године, смењен 14. VIII. 1905. године.

Драгић Павловић адвокат, постављен 14. VIII. 1905. године, смењен 21. I. 1906. године.

Бранимир Рајић инспектор Министарства Унутр. Дела, постављен 21. I. 1906. године, смењен 15. III. 1906. године.

Михајло Церовић окружни начелник, постављен 16. III. 1906. године, смењен 19. VII. 1907. године.

Драгутин Милићевић адвокат, постављен 19. IX. 1907. године, смењен 10. I. 1908. године.

Обрад Благојевић начелник Министарства Унутр. Дела, постављен 22. IV. 1908. године, смењен 27. IX. 1908. године.

Душан Алимпић шеф антроп. одељења, постављен 27. IX. 1908. године, смењен 20. II. 1910. године.

Гојко Павловић судски потпуковник, постављен 10. V. 1910. године.

Жандарми пред посланствима

Када смо у прошлом броју саопштили статистику жандарма у појединим градовима у односу према броју становника, читаоци су могли приметити да Београд, својим несразмерно великим бројем жандарма, одскаче према свима поменутиим престоницама и важнијим европским градовима.

Какав је узрок, да се толико оптерећава наш полицијски буџет и да ли је нама потребан толики број жандарма?

Одговор на та питања није тако лак, као што изгледа на први поглед. Није лак, јер није само један једини разлог због

чега је то тако, већ их има више и они су тако изукрштани и компликовани, да је само добрим познаваоцима устројства наше полиције могућно да их уоче и оцене.

Један од тих многобројних узрока, предмет је овога чланка.

Још од седамдесетих година одржава се код нас један обичај, који не постоји ни у једној другој држави у оваквој форми, па не постоји чак ни у Турској. Тај је обичај, да се представницима страних посланстава, одређују пред стан полицијске страже, и дању и ноћу. У своје време, од кога се датира постанак оваквог надзиравања страних посланика, имало је оно двојаки циљ. Први је био, да огарантује личну и имовну безбедност посланика, на што се у оно време морала на целом Балкану обраћати већа пажња, а други, да им ти органи буду знак пажње и почасту према држави коју представљају. Од тога времена прошло је неколико деценија. За то време прилике се у свакоме правцу знатно измениле, али је само тај обичај, да се пред посланствима стражари, остао још и до данас исти. И данас ми имамо 48, *и словом четрдесет и осам жандарма и ноћних стражара*, који не врше никакву другу дужност но ту, да „чувају“ посланства и конзулате.

У овом времену опште штедње, и времену, где се води читава борба, да ли ће један полицијски орган остати да чува какво државно добро као што је рецимо државно позориште или томе слично, разложно је упитати: да ли постоји још разлог да се толики број полицијских органа одваја од својих редовних и важних дужности. Право је упитати, јер тај број тако расходованих органа, стаје државу најмање 20.000 динара годишње, којом се сумом многе и многе друге полицијске невоље могу залечити.

Рекосмо да нигде не постоји овакав начин стражарења пред страним посланствима. И заиста га нема. Балканске државе увеле су то у праксу, али свака је у току времена, према промењеним приликама опште сигурности, сасвим изменила начин оваквога чувања посланстава. У Бугарској постоји позорник на линији поред посланства, коме је стављено у дужност, да се најчешће налази у његовој близини, тако је од прилике и у Румунији, само је још у Србији остао стари начин сталнога стражарења пред зградама посланстава. Гледајући по томе, што је у Србији и данас исто стражарење, могло би се закљу-

чити, да је остало због тога, што су прилике јавне безбедности још несигурне и несређене.

Међутим, ми сваки пут тврдимо и статистичким подацима нашег криминалитета од дуже година утврђујемо, да је Београд најбезбеднија престоница у Европи.

Тако исто званичним подацима можемо да утврдимо, да та безбедност није само према доморотцима већ и према свима странцима, а у првом реду према представницима страних држава.

Претурајући криминалну статистику за последњих 10 година не можемо се сусрести ни с једним криминалним случајем учињеним ма према коме страном посланику, осим случаја од пре неколико година, где се неки деран праћком бацио каменом и разбио прозор на турском посланству, или где је белгијском посланику на крају вароши из неспоразума заустављен аутомобил од неких необузданих младића. Дакле, тај разлог да њима није безбедност ујемчена сасвим отпада.

Код оваквог стања ствари сада се не би могао правдати овај застарели обичај бојажношћу, да се страним представницима не догоди што непријатно.

Други пак разлог, да су они ту и из почасти, могао би и даље да остане, ако би, уместо формалне страже, одредили позорнике с мањим рејоном, који би свакога тренутка били у близини посланства, и који би њихове домове више од осталих чували и пазили. Таквим контролисањем, не би ништа мање била указана пажња према њима.

У интересу угледа Београда, у погледу јавне безбедности и у интересу што рационалнијег експлоатисања радне снаге нашег жандармеријског кора, мишљења смо да би требало укинути ово стално полицијско стражарење пред посланствима и конзулатима, и уместо тога да се уведе стражарење, као што смо напред навели.

Буде ли пак, и поред тога каквога разлога, да се они и даље задрже у оваквој форми, предлажемо, да се бар ово ублажи на тај начин, што би стражарење требало да буде само ноћу, чим би били опет у добитку са 24 жандарма, који посланствима не чине никакве стварне користи, а који су опет полицији од неоцењене потребе за друге службе.

Надамо се да ће надлежни размислити о овој ствари, која тако јако засеже у интересе наше полиције, у толико пре што је установа овога стражарења ствар чисто произвољна и није основана ни на каквом закону, нити пак конвенцији.

Како нас краду и убијају у великом свету

Мих. Т. Банковић

Увод

Наше данашње друштво није толико рђаво као што га представљају извесне песимисте, али се још мање налази у повољном стању како га замишљају људи племенитих осећаја, обузети хуманитарним идејама, људи, који у једном обичном зликовцу виде само жртву наследства, атавизма, или каквог физичког недостатка, или што је још горе, жртву баш самога друштва. Такође се не може ни тврдити да напредак нашега друштва смањује број злочина; напротив, он га врло често и потпомаже, јер сваким даном пружа злочинцима све савршенија средства за извођење најразноврснијих злочина, која, удружена са злочинчевом интелигенцијом и његовом смелашћу, постају први основ за све пороке.

Данашња се криминалистика одликује у главном трима цртама :

Године оних, који се одају на злочине, врло су младе.

Жеља да од злочина створе себи обичај у животу, као неку врсту заната, да постану професионални злочинци.

Удружење злочинаца не само једне земље, већ нека врста интернационалног помагања.

Ово је довољно да карактерише стање душе тих људи, који налазе у злочину једино средство за свој живот, и живе у већини у нашем друштву за које су стални трепет. То су јадници, који нечасним и насилним средствима траже од својих суграђана оно, што ови прибављају радом, памећу, добрим владањем. За злочинце, ови последњи представљају жртву, на којој они воде паразитски живот. Они их сматрају као „крушку“ коју имају дужност да цеде, убијају; против њих, злочинци су стално на ратној ноzi. Они мрзе смртно туђу својину, живот другога. Њихова нападна средства то је њихова смелост, умешност, сигурност погледа, њихов дух, њихова подмуклост и хитрина, њихово познавање људи, које знају с које слабе стране да прихвате; затим необазривост, глупост велико поверење које знају да задобију од својих жртава, тако да им се сама жртва преда везаних руку.

За злочинце би се могло рећи : *homo homini lupus*, јер су

они стални трепет нашег јавног и породичног живота, нико се од нас не може сматрати заштићеним од њихових напада.

Злочинце можемо поделити у две групе: случајне и сталне.

Први, случајни, *узрочни* злочинац наведен на погрешку, своје прво дело, приликама, слабим карактером, рђавим примером, има права на законски опроштај и опроштај јавног мишљења, а својом добром вољом, добрим владањем, он може да се поправи, и да се попне поново на ону висину с које је био пао.

Друкчије је са сталним злочинцем. То је случајни злочинац, али са успелим делом. Захваљујући срећи која га је послужила да не падне власти у руке, захваљујући слабости судије, или околностима које су га спасле казне, он се поново враћа своме првом делу, и понавља га, али с још већом енергијом и смелошћу. Искуство, првог, другог, трећег и више дела, ствара од њега професионалног злочинца.

Ми се нећемо овде упуштати да износимо злочине са њихове психолошке и моралне стране, или пак да проучавамо давно постављену синтезу, да сваком злочину треба тражити узрок у рђавом домаћем васпитању. Ми ћемо се зауставити само на стварном мишљењу, да злочинци — којих сваким даном има све више и све опаснијих — постају за друштво једна велика опасност, иста онаква као и за нашу личну имовину и живот.

У најкраћим потезима прећи ћемо на првом месту све врсте злочина које може да пружи једна велика модерна варош, а затим ћемо их проучавати с реалне стране њихове операције, на који се начин они врше, а тим путем, у колико је могућно сачувати наивне људе од једног највећег друштвеног зла, а нарочито оне, који су, било послом, или позвати другом професијом у иностранство, приморани да живе у каквој великој вароши, или пак само кроз њу да пропутују.

Трговина је на првом месту најпримамљивији мамац за све злочинце. Тезге и рафови свакад привлаче својом разноврсном робом чак и просте крадљивце као и такозване *клејтомане*, чергаше или чланове разних лоповских дружина. Ситнице из дућана, најлакше се дају претворити у новац.

Сандуци и бале, које се често налазе пред дућаном, замичу за око и обијачима фијока, као и ковачима лажног новца.

Приватан човек кога послови позивају у варош, на улици је плен разних пирата. Пикпокети, извлачиоци из џепа, есбруфи, чекају га на сваком кораку.

Ако иде у поље, а није кућу осигурао свима предострожностима, може бити сигуран да је какав лопов већ у свему информисан.

Радник, било да је занацијски или фабрички, трговачки, експлоатисан је с великом смелошћу неваљалаца, било *кауцијом* или *огласима*.

Имућан човек, коме средства допуштају пријатне шетње, дуга путовања ради студија или забаве, на сваком кораку среће читаву групу разних злочинаца, који су најопаснији, јер се представљају као прави центлмени. Они се обично стављају у рубрику лопова названих: *хотелских ђацова* или *интернационалних лојова*.

Још већа опасност прети онима чији дух као и конституција није у потпуном здравом стању, да би га могла сачувати од свих похота и слабости карактера.

Злочинци као добри психолози, који могу дубоко прозрети, с нечувеном дрскошћу рачунају на ту слабост, и од таквих људи просто чине себи извештан *сталан њриход*.

Лице које се поводи за коцком, предмет је најразноврснијих заводника на игре, варалица при картању, и све остале групе које такође врше преваре при великим тркама.

Који се према своме темпераменту да завести за женским полом, биће жртва најфинијих подводачица, макроа, педераста, метр-шантера и осталог друштвеног шљама.

Ова кратка набрајања довољна су да нам покажу сву опсежност нашега предмета, у коме ћемо проучавати зло с његове техничке стране. Злочин, кад постане занат, има својих метода, своје развиће, и свој нарочити речник, своју терминологију.

Ми ћемо у следећим редовима жртвовати анегдотски део техничком, јер желимо да више упознамо читаоце са свима опасностима у којима се креће по свету, него ли да га замамо с већ готово баналним новинарским анегдотама.

На овај нарочити карактер наших чланака гони нас уверење, да је данас веома потребно бити изближе познат с једним највећим, и најопаснијим друштвеним злом, да би му се сваки појединац бар у неколико могао одупрети. У том циљу, ми ћемо у низу наших чланака говорити прво о париским *аџашима*, а затим ћемо прећи на све врсте злочинаца који данас крстаре по целом свету.

Формулари у администрацији

Ово питање на први поглед изгледа сићушно, али оно је од много замашније вредности него што се мисли.

Није неосновано уверење да је наша администрација врло спора. О томе је уверен свако, ко је имао прилике да се њом бави или упозна. Један од главних узрока спорости лежи у том, што се за случајеве, који се у администрацији редовно понављају, не користимо формуларима, као што се то свуда ради, па чак и у малим приватним канцеларијама. Ми немамо формулара ни за акта, која се годишње у неколико хиљада примерака исписују. Немамо формулара: за одговор о пријаму новца; за упућивање на парнице; за одређивање продаја; за тражење уверења о владању; за доставе по иступним делима (скитњу, не пријаву и т. п.); за упућивање у болницу; за саслушање о јемству при издавању пасоша; за иступне пресуде; за статистичке извештаје; за нађене ствари и т. д. и т. д. Исписивање тих простих, шаблонских ствари, одузима тако много времена, да се готово не може веровати.

Уређене полиције старају се да што је могућно више случајева формуларима расправе. О томе су се могли наши административни органи уверити по оним актима, што врло често долазе од страних полиција ради предаје ком лицу.

Оно што формуларе нарочито препоручује, то је брзина, којом се послови помоћу њих свршавају; а сем тога подједнакост у раду и потпуност у обрађивању предмета, и мања потрошња канцеларијског материјала, чим све наше канцеларије обично оскудевају.

Рачуна се, да полиције, које имају до 200 разних формулара, свршавају текуће послове са $\frac{3}{4}$ времена брже, но полиције које немају тих формулара. Од прилике толико се исто времена више троши у нашој администрацији, само због тога, што благодарећи нашој немарности и инертности, не можемо ни формуларе да уведемо.

Само они који се баве нашом администрацијом, знају за силне непотпуности и неправилности којима кипте многи наши акти. То је, у осталом, сасвим појамно, кад акта исписују чиновници разне практичне спреме и верзираности, којима често само пракса и добра воља могу бити у помоћи при стварању

ових аката. И шта може, напоследку, један чиновник измислити ново у једном случају, који се толико година јавља у истом облику! Људи су увидели да се ту нема шта да измишља и завели су формуларе, који су увек пуни података и формалности, које су потребне за поједине конкретне случајеве. Помоћу формулара сигурно ће се правилно испунити све оне законске формалности, због којих врло често рад нижих власти пада код виших, и на тај начин посао отежава и повећава.

Практичност и корисност формулара не може се смањити приговором, да се омашке и непотпуности у њима не могу лако поправити и допунити, јер се све, што се у току рада уочи, може унети и изменити при новом спремању формулара.

Београдска полиција казни до 2000 скитница годишње, а ни данас нема формулара, који би олакшао да се не исписује по 2000 пута једна и иста ствар!

Потребу за увођењем формулара сви увиђају, и многи квартови покушавају да их сами уведу. Извршно одељење, на пример, увело је формуларе за већину својих послова и осећа од тога огромне користи. Али, све то није довољно. Формулари треба да буду обвезни и једнообразни. Централна власт треба да узме на себе дужност да их спреми, да их озваничи и нареди да се по њима поступа.

Колико су само формулари неопходни, приликом достава, које чине наши, често пута недовољно и мало писмени, нижи органи!

Увођењем формулара полиција би добила поред већег угледа у једнообразној и брзој радњи, још и уштеду својих органа, који би се корисно могли употребити на друге послове.

Не треба очекивати да се наша полиција реорганизира само новим законима. Скуп оваквих, на први поглед, ситних измена и новина, такође представљају један корак у напретку и реорганизацији, а то се може и без нарочитог закона постићи, само мало више воље и прегалаштва, јер се у ствари и модерне полиције, на које се тако често позивамо, разликују од наше баш у тим практичним и правилним уређењима у појединим гранама службе.

Жандармске регрутске школе

I

Саопштавајући у ранијим бројевима чланке о пријаму жандарма у службу, изјавили смо, да нам је тим намера као и потоњим чланцима, да покажемо шта све треба предузети и урадити, па да се жандарм потпуно спреми за свој позив.

После услова за пријам у службу, ван сваке сумње, прва и најважнија тачка тога програма јесте, добро организована регрутна школа, кроз коју мора сваки примљени жандарм да прође пре но што му се потпуно повери служба. Онако исто као што се у свакој другој служби и занату тражи претходна спрема за ту врсту послова, тако се мора и у овој служби поступити, ако се жели да се има каквог успеха.

О потреби постојања једне овакве школе, био је начисто и законодавац, кад је донео закон о жандармерији од 1884. год. у ком се она изрично помиње. Данас, међутим, то је питање ван дискусије. Тако се и може разумети онај симпатични поздрав целокупне наше штампе, кад је прошле године учињен покушај, да се поуке жандармима пруже у сталним, редовним предавањима.

Школа једино може пружити примљеним кандидатима у жандармерију потребног знања за тешку и деликатну службу. Само пролазећи кроз школу може се стећи потребно разумевање свих разноврсних законских одредаба и наредоба, које мора сваки жандарм да зна. Само систематским предавањима може се жандарм упутити, бар у прво време, док није стекао практичнога искуства како треба да се нађе у испреплетаним интересима друштвеним, с којима ће се он сваки час сусретати. и шта у извесним случајевима треба да уради, а шта не.

Такве школе постоје у свима уређеним полицијама, где се постављају, као што смо раније изложили, много тежи услови за пријам појединаца у жандармерију. Оне постоје чак и у некултурној Турској!

Колико је тек онда потребна школа код нас, кад се за представнике жандармеријског кора узимају некад неписмени а понајвише полуписмени кандидати, и кад се њима поверава пространо поље надлежности, веће но у ма којој другој полицији на страни?

У другим полицијама поред регрутне школе постоје још и курсеви — школе за подофицире и то посебни за сваки виши чин. Тамо се не може постати старешином, нити се може добити већи ранг, док се не сврше потребни курсеви и док се не положи испити, јер се с правом претпоставља да је то једини пут и начин, да се утврди способност и знање за нови виши положај.

Сумње нема, потреба за постојање једне такве школе постоји, и у то сваки верује. Питање је само, каква треба да буде та школа, с каквим програмом и наставним планом? Да ли можда последњи покушаји наше полиције нису довољни и да ли се од њих могу очекивати они резултати, који се од једне такве школе захтевају и које потреба изискује?

Да би на ова питања што потпуније одговорили, и да би своје гледиште с више аргумената поткрепили, потребно је да прво изнесемо, како су ова питања регулисана у другим полицијама, за које се зна, да имају одличну жандармерију. Саопштењем програма њихових школа, најлакше ћемо се упознати с тенденцијом, коју те полиције желе да остваре регрутским школама.

Почећемо са добро уређеном школом, најближе нам, бечке полиције.

Бечка школа

Без разлике сваки жандарм (вахман) изабран за бечку полицију, мора, пре но што му се повери служба, свршити регрутску школу, која траје шест месеца. Тамо је искључена претпоставка, да се жандарму може поверити служба пре но што ту школу сврши.

Рок трајања школе истина је доста дуг, али и потребан, да се жандарми потпуно спреме и обуче да могу с правом заузети једно од првих места у реду модерне егзекутивне полиције у Европи. Бечка полиција морала је предвидети дужи рок трајања школе и због тога, што су услови за пријам у жандармерију код ње много блажи, но код осталих уређених полиција.

Наставни план је доста простран. Поред предавања о неговану другарства и потреби за узајамно помагање, обучавају се: у веслању и пливању; боксирању; како треба указивати прву помоћ у несрећним случајевима (чак и породиљама); шта треба предузети приликом пожара; телеграфији и телефони-

рању; и, уопште, у свима дужностима на улици и у администрацији.

Настава је проста и очигледна. Може се рећи онаква, као што се деци предаје у основној школи. Као наставни материјал служе сређене књиге, писмене инструкције и наредбе, и разни формулари. Цео тај материјал распоређен је у 140 кутија у преградама једног великог ормана. У свакој кутији налази се потребан материјал за једно или више питања које је исписано на картонима. Распоред кутија и питања удешен је тако, да се њима може лако и просто руковати.

Ево неколико примера како се тамо предаје и обучава.

Да би наставник објаснио ученицима њихову дужност у отклањању опасности од прекинуте електричне струје, одмах им експериментално покаже дејство струје и начин како се може учинити безопасном прекидањем на одређеним местима. Сваки ученик после оваквог објашњења пред наставником има практично да покаже да је разумео своју дужност у тим случајевима.

Нема сумње, да се после овакве очигледне наставе и практичног понављања од стране свих ученика, може са сигурношћу претпоставити, да ће жандарми знати и умети да спрече несрећне случајеве од прекинуте електричне жице, кад им се служба повери.

На исти се начин обучавају за указивање прве помоћи на улици; у руковању справама за спасавање; у спасавању дављеника и т. д.

После оваквих обука, лако је разумети и веровати да је могао један жандарм у Бечу указати прву помоћ породиљама, које нису могле доћи до болнице, у 20 случајева; да жандарми обучени скачу у Дунав и спасавају дављенике и т. п.

Да би се ученицима објаснила наређења и обвеза пријављивања становништва, наставник им покаже формуларе пријава и све појединости, како се они попуњавају, и на што се при контролисању има да обрати пажња. Ученици све то понове пред наставником дотле док не покажу потпуно разумевање. После такве обуке, наравно, бечки вахман мора бити потпуно верзиран у том питању.

На сличан начин упознају се жандарми у школи скоро са сваким питањем и појавом, с којима им се у пракси ваља срести.

Поред овога што се жандарми тако лепо и практично

обучавају, ипак самосталну службу у току трајања школе поверавају им с много пажње и предострожности. Њих прво одређују на службу у какав кварт миран и без великог саобраћаја, у који се увек почетници одређују, али опет под јаком контролом и са сталним надзором старијих подофицира, који их често обилазе, испитују и објашњавају им шта имају да раде у појединим случајевима.

Почетницима се прво поверава ноћна служба, па по том постепено и дневна. После извесног времена распоређују се по свима квартовима, како би што боље упознали цео Беч.

Сваки почетник добија по једну купонску књигу, у коју уписује све случајеве, који се у његовом рејону десе, да би наставници могли да контролишу њихов рад и да би их могли упутити шта им је дужност у конкретном случају, ако су погрешили.

Кад се на овај начин у току од 6 месеца жандарм обучи, кад му се објасни решење сваког случаја, с којим се на служби може да сретне; кад се упозна са свима вештинама потребним му у вршењу службе — онда жандарм постаје мајстор од свога заната и сваки мора с респектом да му приђе и прими његове опомене и наредбе. Само такав жандарм може бити од користи полицији, само такав може импонирати.

Жандармима, док су у школи, даје се на читање велики број књига, које махом популарним стилем третирају питања чисто полицијска, те поред забаве жандарми црпе из њих и поуке. А сваки жандарм чим ступи у школу мора да купи око 16 књига, које су нарочито за њихову ближу обуку спремљене. Из њих почетници науче сва њима потребна законска наређења, како из кривичног тако и осталих законика; одредбе о саобраћају; наредбе; расписе и т. п.

У школи се жандарм упознаје и са свима справама и средствима, којима се злочинци користе у извођењу својих злочинских намера. Упознаје се и са свима врстама бомби и у руковању с њима, како би могао у појављеном случају, спречити сваку опасност од њих.

Толико о бечкој школи, а у идућем броју саопштићемо уређење ових школа у другим европским полицијама и код нас.

Штитови и панцири

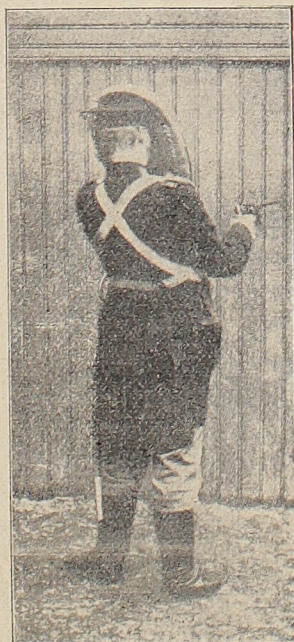
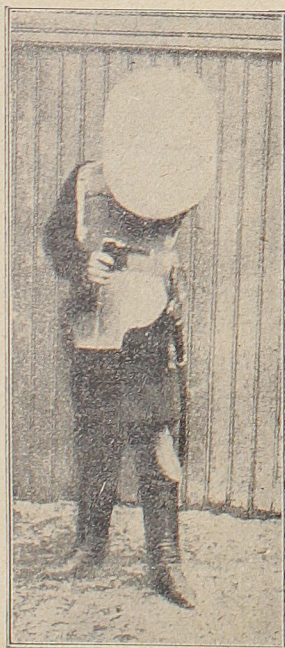
као одбранбено оруђе полицијских чиновника

Последњих година руски полицијски чиновници употребљавају, приликом вршења своје дужности, нарочите штитове и панцире, који служе као изврсна заштита од револверских метака.

Опитима се доказало, да ове штитове и панцире није у стању да пробије никакав револверски метак ма кога система и ма с кога растојања.

Панцири се састоје из шест делова, услед чега се могу употребити и као мундир, а могу се и испод њега носити.

И штитова и панцира има две врсте: прва врста прави се из ма-

теријала домаће индустрије. Панцири су дужине 59 см. а ширине 52 см. Штитови су пак дужине 52 см. а ширине 36 см. Тежина је панцира $8\frac{1}{2}$ — $9\frac{1}{2}$ килограма, а штитова 6 — $6\frac{1}{2}$ килограма. Цена је првога 15, а другога 5 рубаља.

Друга врста прави се од материјала, који се са стране набавља. Размера је панциру: дужина 62 см. а ширина 52 см.; штитовима је дужина 52 см. а ширина 36 см. Тежина је панцира 7 килограма, а штитова $4\frac{1}{2}$ килограма. Цена је 30 рубаља за панцир и 15 рубаља за штит.

Панцири првога типа, као што то искуство показује, могу да се носе лако и по 2—3 часа. А како се они употребљавају види се најбоље из приложених слика.

Петроградска престоничка полиција носи те панцире само приликом нереда и демонстрација а и кад има да дочекује какав оружани отпор, ако има само времена да их узме.

За изузетне прилике, које и код наше полиције понекад наступе, могла би се корисно употребити ова одбранбена оруђа. Добро би било да и наша полиција купи који примерак ради пробе.

Два нова закона

Закон о среским и градским судовима примљен је већ на првом читању у Народној Скупштини; а други, закон о судијама, на реду је.

Оба ова закона тако су важни, да је питање о корисности и неопходности њиховој ван дискусије. За то и нећу о томе да говорим. Хоћу да нотирам само две ствари из тих закона, које се на нас, полицијске чиновнике правнике односе, а те су:

Душевно мучење које нам је приређено при претресу закона о среским и градским судовима; и

Понижење, које нам се спрема пројектом закона о судијама.

I

Желело се, да се полиција препороди, и од 15 година на овамо сви министри Унутрашњих Дела и начелници Министарства, сем незнатних изузетака, чинили су све, да што већи број школованих људи, нарочито правника, увуку у полицију. И у

овој земљи, у којој је спекулисање скоро редовна појава код чиновништва, нашло се доста младих људи, који су увидели, да је полиција најшире и најнеобрађеније поље рада за правнике и да ту могу најбоље користити —, па су, по свршетку школе, ма да су знали куда иду, ступили у полицију као практиканти. Ти млади људи радили су, врло озбиљно радили. Они су били у чиновништву мученици у пуном смислу те речи и због телесне преоптерећености и због енормног умног рада. Вијани с једног краја земље на други; мучени и телесно и душевно; премештани по двапут годишње; изложени једној страховитој потајној борби и са старим чиновништвом и масом других елемената и неприлика друштвених, које у овој земљи царују, — многи су у тој борби подлегли, а неки су напустили полицију и одали се другим професијама. Остало их је мало, врло мало, верних задатој речи, и то, ваљда само зато, што за боље нису знали!..

И за све то: што су сразмерно најгоре награђени од свих својих другова; за то, што су радили и раде и дању и ноћу, без мира и одмора, без ферија и одсуства; за то, што нису хтели ни умели да спекулишу, што су ступили у полицију и у њој остали, док су многи из суда улетали у њу ради плате, па бегали опет у суд, — дочекали су непризнање, јер га код нас ником не дају, дочекали су једно понижавање, једно страховито душевно мучење. Дочекали су, да у Народној Скупштини чују говоре *йравника*, и то оних који су некад у полицији били, па побегли у судску службу, — како су полицајци од реда несавесни, неподобни и неспособни...

Требало је да устану сељаци посланици, па да тој господи професорима, судијама и адвокатима кажу, да то није истина; да је данас у полицији боље но раније; и да је то заслуга школованих људи из полиције. Требало је, дакле, да сељаци узму правника полицајца у заштиту од судија, адвоката и професора. А искрено да кажем, мени је то и милије и драгоценије, јер знам и видим, да је дошло од људи из народа, који виде наш рад. Жалим само, што нико од сељака посланика не упита ту господу:

Па кад је тако зло стање у полицији, зашто ви, господо, не одосте у полицију, или кад сте већ ту били, не остасте, него је напустисте? Зашто као школовани људи личним радом не препородисте полицију, већ са згодних места сада критикујете

све од реда, па чак и оне ваше млађе другове, који су учинили све што су могли?!

II

Није био довољан овај неоправдани и неосновани напад, него је требало истовремено нанети још једну увреду, приредити још понижење правницима полицајцима — пројектом закона о судијама.

По том пројекту предвиђа се једна корисна новина — испит за судијски положај. Чланом 59. тога пројекта, међутим, ослобађају се полагања судијског испита само садашње судије и секретари Министарства Правде.

Према томе полицијски чиновници — правници — не могу постати судијом, док испит не положи, без обзира на број година проведених у тој служби. Полицијски чиновник не може без испита добити ни за среског — градског судију и ако је век у полицији провео, бавећи се поглавито оним пословима, који сачињавају надлежност тих судова.

Привилегије признате чл. 59. чиновницима извесних положаја морамо примити као увреду и безразложно потцењивање. Зар зато, што је неко успео да неколико дана пре новог закона постане судијом, треба га и од испита ослободити? По чему је он бољи и спремнији од својих другова, који су тако исто стекли права на судијски положај? Али, ако се човек може помирити с тим, да је судија — судија, како се и чим може правдати привилегија призната секретарима Министарства Правде? Зашто и због чега не треба они да полажу судијски испит?

Правник, који проведе више од 10 година у полицији и заузме положај раван и већи од секретара Министарства Правде, не може без испита добити за среског — градског судију! Правнику полицајцу, који се поглавито бави ислеђењима и извршењима, главним атрибуцијама надлежности среских и градских судова, претпоставља се правник секретар Министарства Правде, који се тим пословима не бави!

Зар то није очигледно фаворизирање једног положаја на штету другог? Зар ово није очигледна неправда?

Нисам противан испиту, али сам противан неједнакости, противан сам неправди, која нам се систематски наноси.

Циљ је ових редака да за времена скренем пажњу на пројектовану неправду, са жељом да се не озакони. Хоће ли се наћи когод да је спречи?

Љ. Јоцић.

Лична акта

Да полиција може како треба вршити свој задатак на првом месту треба да познаје месне прилике и људе. То се постиже сталношћу полицијских службеника, а и згодним уређењем аката по архивама, која се односе на поједине људе. Код нас се и у једном и у другом погледу ради како не треба. Чиновници и други службеници полицијски мењају се сваки час, а архиве су тако уређене, да се за најважније полицијске потребе не могу употребити. Да би колико толико отклонила те незгодне стране полицијске службе, Управа града Београда завела је при свом Кривичном Одељењу једну корисну новину — вођење *личних аката*.

Свако лице, за које постоји буди какав јавни интерес да се о њему води рачуна, добија своја акта у чврстим корицама која носе његово име. Акта се чувају у затвореним орманима по редним бројевима, како су долазила. За употребу тих аката постоји регистар од картона, јер чим се установе једна акта, онда се име лица, на које се она односе, испише на чврстом картону, на који се убележава и редни број његових аката. Ти се картони чувају по азбучном реду у кутијама, па кад дођу нека нова акта, онда се прво гледа у тај регистар да ли то име постоји, па ако не постоји, онда се та акта заводе као нова и исписује нов картон, а ако се наиђе на картон онда се узму ранија акта и нова им се просто додаду. Тако се сва акта, која се односе на једно лице, налазе скупљена на једном месту, те се по указаној потреби за минут-два могу видети сви потребни подаци о лицу, о коме постоје акта у овој архиви.

Желети би било да се уопште свуда по архивама полицијским акта воде на овај начин, који је тако прост, а међутим, врло практичан.

Цензурисање програма по кинематографима

Са обзиром на утицај кинематографских представа на народ, нарочито младеж, у немачком парламенту вотиран је закон, по ком се кинематографске представе подвргавају строгој поли-

цијској контроли. Овакав закон врло је користан, јер сопственици кинематографа, у тежњи да што више зараде, не бирају шта ће се представљати и износе врло често најскаредније слике, које убитачно дејствују, нарочито на младеж. Полиција вароши Бамберга у овом погледу донела је овакву наредбу :

У кинематографским позориштима износе се и такве ствари, чије се представљање с васпитног гледишта и у интересу јавног морала не може допустити. Сцене обијања и љубоморства ; злочиначки трикови; убиства ; злонамерне паљевине ; опасне крађе, и томе сличне кажњиве радње разбојничкога света, штетно утичу на здрав и морални осећај народа и младежи, онако исто, као и лектира из скандалозне и прљаве литературе.

С тога је потребно, да се претходно сви комади прегледају, као код осталих позоришних представа, при чем треба забранити све оно, што би било за забрану а у смислу ове наредбе и расписа Минист. Унутрашњих Дела од 19 јуна 1908 год.

Ова се наредба има нарочито строго извршивати у празничним данима, кад представе посећује и школска младеж.

Школска деца могу посећивати кинематр. позоришта само у присуству родитеља, васпитача или њихових заступника, и то само оне представе, које нису противу морала и које с васпитног гледишта не изазивају код њих никакве саблазне мисли.

Не би згорега било кад би се тим питањем позабавила и наша београдска полиција, нарочито сада, кад се кинематографска позоришта толико намножила, и кад скоро цео свет налази забаве у њима. У великој конкуренцији, а занесени тежњом за што већом зарадом, могу се сопственици кинематрографа заборавити и давати и такве представе, које полиција мора у интересу морала спречити. Да кинематографске представе рђаво утичу нарочито на малолетне беспосличаре, имао је прилике пре неколико година да се увери и бивши Управник полиције г. Церовић, пред ким су неки млади крадљивци отворено признали, да су обијање дућана извршили по угледу на обијање што су видели у кинематографу на Калимегдану, где су испод клупа редовно бесплатно посматрали представу.

Криминалитет у Француској

Неће бити без интереса, ако у неколико редака саопштиме кретање криминалитета у Француској. Ови су подаци узети из Извештаја француског министра правде који је упућен Председнику републике.

Број иступних дела, по жандармским рефератима, достигао је максималну меру 1895, када их је било 275.814. Та се цифра у прошлој 1909. години смањила на 243.264.

Више од сто хиљада (100.396) престапа и злочина извршених у 1909. г. остало је некажњено, јер се учиниоци нису могли пронаћи. У 1907. години непронађених извршилаца кривичних дела било је 108.124, а у 1908. г. 103.327.

Злочини, који су постали учестанији но у прошлости, јесу убиства родитеља, насилни побачаји и нарочито силовање и оскрнављење деце. Убиства се смањују у појединим покрајинама Француске, али се зато умножавају у департману сенском: број се утростручио за двадесет година; последње године суђено је и осуђено у самом Паризу 94 лица оптужених за убиство. Али напади на личну имовину смањују се; рачуна се на 954 дела (пред кривичним судом) и то: опасних крађа, фалсификата, злонамерних пожара, лажних банкротстава и т. д.

Пред корекционалним судом такође је мањи број послова: 181.475 — 1909. године, а 1908. г. било је 186.112; и број оптужених показује тенденцију опадања, јер је у 1908. било 226.322 на оптуженичкој клупи, а 1909. г. 218.571. Мање је телесних повреда, крађа животних намирница и кривица о повреди чести. Истина број проневера и трговачких превара умножава се.

Министар правде констатује, да спречавање кривичних дела све више слаби, како пред корекционалним судом, који у многеме ублажава казне затвора или их замењује новчано, тако и пред кривичним судом, где су олакшавне околности и ослобођења од казне врло пространо примењени. Број криваца у поврату показује, да ова индолентност не даје повољне резултате. Међу крадљивцима рачуна се, да је 50% у поврату.

Криминалитет малолетника даје повода великој бојазни. Готово нема ни једног случаја малолетника злочинца код сеоског становништва, док је то веома развијено у радничким крајевима великих вароши. Први пут статистика бележи, да је на

11.535 окривљених малолетника испод 16 година, било 670 сирочади лишених родитеља и 2101 дете без оца или матере. Сразмера преступника много је већа међу малолетницима од 16 до 20 година, него међу малолетницима од 20 до 21 године, нарочито у погледу убистава, злостава и телесних повреда. Наклоност крађама карактеристична је за малолетнике од 16 година.

Закон од 26. марта 1891. год. о појачању и ублажавању казне буквално је примењиван у смислу ублажавања *par sursis* (одлагањем казне), а није примењиван у смислу пооштрења казне у случају поврата. С тога је министар 11. јула 1909. год. издао распис, да би означио недостатке правосуђа, који су били у формалној контрадикцији са жељом законодавчевом. Он је скренуо пажњу државним тужиоцима, да сваки пут уложи апел противу судија, чим ови покажу лабавост. Наговестио је, да се може очекивати одлагање извршења само оне казне, која претходи поврату, али кад је кривац већ у поврату, магистрати су позвати, да воде рачуна и о томе, да се строгост казне у поврату има појачати.

М. Н.

ЛИСТАК

Народно поверење

(Из забележака Б. К. М.)

Године 1882. беху наређени посланички избори. Никада није било упорније и жешће предизборне агитације него тада. Напредњаци, који беху на влади, упињали су се свом својом моћи да за себе осигурају изборни успех. Радикали, опет, одупирали су се томе оном смелошћу, која их је годину дана касније гурнула у отворену борбу. Колико је ова борба била љута и огорчена, најбоље сведочи познати факат, да је тада и сâм владалац, Краљ Милан, кренуо у народ, да узгред агитује за владине кандидате.

У срезу посавском округа ваљевског био је тада начелник срески Мијаило Рајковић, ни напредњак ни радикал, већ либерал, који је предизборну борбу посматрао равнодушно,

старајући се само да је одржи у границама закона, у толико пре, што није било никакве сумње да ће на изборима победити радикали, прво зато, што је скоро цео срез био радикалан, а друго зато, што им је посланички кандидат био поп П. В., човек уважен, миран, добар и поштен.

Али, на десетак дана пред избор Рајковић доби непосредно из Београда наредбу: да поп П. В. не сме никако бити изабран за посланика. — Нека народ бира радикала кога год хоће, говорило се у наредби, само не попа П.

Забрину се сиромах Рајковић шта да чини! Зар је могао народу казати: „немојте, браћо, бирати тога и тога?“ Ако би тако рекао, народ би баш онда сигурно изабрао онога кога он не жели, јер је у оно време толико веровао чиновницима (а чини ми се и дан данашњи). Забрину се човек, предвиђајући остварење оних претњи које беше добио из Београда; и ову његову забринутост свако је могао прочитати на његову лицу. Само је ћутао и мислио шта да ради а није могао ништа смислити.

Једно пред вече, на четири-пет дана пред избор пођемо у шетњу забрешким друмом: Капетан Рајковић, Лаза Комарчић (који је у ово време живео у Обреновну) и ја. Идемо сва тројица, ногу пред ногу. Капетан Рајковић ћути, а ја и Лаза помажемо му. Док ће наједаред Лаза рећи:

— Уђутали смо се, ви'ш, као да смо на погребу. Шта је то? — Шта је теби, Капетане? Од неколико дана као да си много покисао? Шта се догодило?

— Море, није се још догодило ништа, одговори Рајковић, али ће већ бити! Хоће ови твоји напредњаци да ме удаве.

— Ене-де! А зашто? упита Лаза.

— Бајаги, не знаш?

— Не знам, душе ми.

— Траже од мене да спречим избор попа П. В.! Веле, нека буде ко било изабран, само да не буде он! И, дедер, кажи ми сад, како се то може спречити? Ако би казао народу да га не бирају — он ће га тада изабрати двојином више гласова. Зар није тако?

— Бога ми, тако је, одговори Лаза, смејући се. Него, ви'ш, да ти кажем, шта би ја ту чинио.

Слушај, ако би га народ изабрао двојином гласова више онда, кад би ти радио противу њега, — а ти онда ради

за њега. Ја бих пошао од села до села, па где би видео два или три човека говорио би им, да никога другог не бирају за посланика већ попа П. В. А како ти је, при том, Бог дао те имаш кола и коње, ја да сам на твом месту, узео би на кола и попа П., па бих заредио с њим из општине у општину, светујући све и свакога да на следећем избору њега изабери. Ха, ха, ха! Ако би га изабрали, валај, овде сам најтањи, и ту показа руком врат.

— Али, ако би га ипак изабрали, шта ћу онда? — упитаће Рајковић. Онда ће рећи, да сам тај избор, уместо да сам га осујетио, помагао,

— Јок, буди уверен, неће га изабрати! Опази ли народ да га ти хоћеш, — знај да га онда он неће. Ваља вам једаред примити као истину, да народ неће ништа од онога, што власт препоручује.....

*

Сутра-дан капетан Рајковић пошао по срезу. У нужди прихватио се Лазинога савета. Гдегод је дошао у додир с људима свима је топло прероручивао да бирају попа П.

Народ је са запрепашћењем слушао нечувено чудо, да власт агитује за народног кандидата! А, да то није била каква обмана доказивала је околност што су се и Капетан и Кандидат возили на Капетановим колима!

Оде шапат од уста до уста. Они који су све ово слушали и гледали, потрчаше да саопште то онима, који нису гледали и слушали! Затим, као да узавре у народу више но до тада. Разлетеше се партијски чауши од села до села, од куће до куће. Шта су радили није се могло знати, јер су добро крили. Али, на дан избора код Цркве Грабовачке, видео се резултат тога рада, чим је један бирач од виђенијих радикала, подвикнуо попу П. В.:

— Нећеш, попе, на ту страну!

*

Кажу: по јутру се дан познаје. Богме у овом случају то правило потврдило се. Од како је први гласач дао свој глас за сасвим другога кандидата, попа Јеремију, ниједан глас није отишао на другу страну већ једино за њега!

Поп П. В. био је, дакле, заиста сузбијен.

Књижевни приказ

Жандарм коњаник. — Коњички жандармеријски капетан г. *Ђорђе Тошић*, дао је у штампу књигу горњег наслова са овом садржином:

Регрутовање жандарма коњаника. — Набавка коња, како за оне који знају јахати, тако и за оне који не знају. — Какву научну спрему треба да има жандарм коњаник? — Правила јахања — хипологија — кратак упут за дресуру коња — упут за ношење ратних и мирнодопских извештаја — подела снаге коња на маршу — одмор и храњење на маршу (поткрепљено с примерима даљних јахања наших и страних спортмена, да би жандарми видели, шта могу коњ и јахач да издрже и пређу за 1 сахат). — Објашњење чл. 22. закона о жандармерији — кад жандарм има права да тражи накнаду од државе, ако му угине коњ на путу при вршењу службе? — Избор коња за трку — спрема, храњење и јахање на трци. — Опис јахачког прибора с ратним паковањем. — Популарне приче о коњима и песме.

Књига ће изнети 8 штампаних табака и цена ће јој бити од 2—3 динара. Биће украшена и двома лепим сликама. Из штампе ће изићи најдаље до 1-ог јануара 1911. године.

Даваће се и на отплату за 2 месеца. Поруџбине се шаљу писцу у VII-ој пуковској окружној команди до конца месеца децембра тек. године.

Ми ћемо донети нарочити приказ о њој кад буде изашла из штампе.

За сада констатујемо факт, да је то данас прва књига која је написана за употребу и васпитање коњичких жандарма, и да г. Тошић у томе погледу заслужује пуно признање, што је предузео да им на тај начин пружи све поуке, које су за њихово образовање тако потребне. Књига ће без сваке сумње бити од користи коњичким жандармима у свима одредима у Србији, и због тога би је надлежне старешине у жандармерији требало да препоруче.

Chemie und Photographie bei Kriminalphotographie — *Dr. Loock*
— *Düsseldorf* — 1910. год. Цена 4 марке.

Ова књига садржи богату збирку разних криминалних дела, код којих су фотографија и хемија чиниле велике услуге при

истраживању криваца — злочинаца. Да би употреба хемије и фотографије у полицијској служби и за лајке била разумљива, додата је маса лако разумљивих примера. Ти примери и објашњења за поједине случајеве фалсификата, несумњиво утврђују, да је фотографија у многим случајевима у стању, да утврди дело потпуније и јасније, него и најбољи вештаци. За полицијске органе нарочито су поучна она места, где писац говори о испитивању места где се злочин десио. Ми доносимо један кратак извод појединих места из овог ваљаног дела.

Да би се доказало, да је неко лице заиста учинило какав злочин и да би се оно могло да изведе пред суд, од највеће су важности *објективни стварни докази* његове кривице. Свака небрижљивост и свака претерана жустрина може бити од непрегледних последица. На жалост, обично се код свију капиталних злочинстава истрага отпочиње тим, што први преглед места, на коме се злочин десио, и околности под којима се он десио, врши какав нижи полицијски орган или — општински ћата!

Нема спора, и то су људи који познају своју дужност, који и сами служе јавној безбедности, али за истрагу убистава и других тешких злочинстава недостају им општа и техничка спрема, која је нарочито у тим случајевима *веома* потребна. Сем тога није редак случај да је и само место, где се злочин десио, приступачно публици, која, док не дође истражна власт, уништи за навек многе заостале трагове од злочинца. Од огромног је, а врло често и пресудног значаја недирнуто место извршеног дела, положај жртве и т. п. Ако томе месту приђе сваки, лако се униште најважнији трагови, по којима би се злочинац могао лако пронаћи. А што је најлепше, често се може и то десити, да се крвне мрље обућом разнесу и по другим местима тако, да се траг потпуно комплицира — сасвим промени све и правилна истрага потпуно онемогући. Прекомерна жустрина и недостатак потребног школовања у том погледу, често су давали негативне резултате. Невешта истрага нарочито нижих полицијских органа често је теретила злочинца таквим доказима, који би могли пре да служе на олакшање њихове кривице.

Треба се само сетити колико је пута у Немачкој, приликом претреса, био случај, да се отисци у гипсу нису могли добити, јер је гипс био и сувише стар за те ствари или да је место правих отисака ногу добивен такав отисак, који би личио на све друго само не на отисак ногу. Тако исто се поступа и с

крвним мрљама, траговима прљавих ципела, огреботинама и т. д. Све то стоји у директној супротности са свима нашим научним искуствима. За криминалну службу потребан је *стручно* образован чиновник, човек у чијим ће рукама до самога претреса бити цело дело.

За доказ самога дела потребни су фотографски снимци, који ће дело до ситница да обухвате. Ти ће снимци показати не само околности и место где је злочин извршен, и нанете повреде, него ће увек бити свежа слика целог дела како иследнику тако и суду. Фотографијом се сачувају потребне околности, које и само време, на случај дуже истраге, измени или чак и потпуно уништи.

Познато је већ, да каква ситна, на први поглед безначајна ствар, у току истраге наједаред излази као допуна неког непотпуног сведоковог исказа или чак и засебан доказ. С друге опет стране, многе противречности и нејасности, на пример такве, које се односе на појединости места злочина, могу одмах да се објасне, од стране, само ако су пре тога узети потребни фотографски снимци.

Тек онда, пошто је само место где је злочин извршен, до ситница испитано и све снимљено, тек се онда могу постепено, корак по корак, испитивати и оне ствари које објашњавају сâм злочин. Не треба нарочито наглашавати, да ће овакву истрагу моћи само стручно лице правилно да поведе. Ако пак, као што је то већ обичај, та стручна лица дођу на лице места након више недеља, пошто су невеште руке уништиле све трагове, не треба се ни чудити што истрага остаје без успеха.

Ову књигу најтоплије препоручујемо иследницима и свима полицијским органима, као веома практичну и поучну за проширење њиховога стручнога знања на томе пољу.

Белешке

Евиденција осуђених лица — организацији и средствима могуће. Тако су од почетка ове године при Управином кривичном одељењу заведени т. зв. „контролни листови“, у које се убележавају осуде кажњ. лица.

Свако лице, које буде осуђено, било судски или полицијски, добија свој контролни лист, на коме се поред имена, занимања, места рођења, бележе и његови породични односи, његов лични опис и карактерне ознаке, а после тих рубрика долази место за уписивање осуда. Ти се листови после азбучним редом слажу по фаховима, а нове се осуде једног а истог лица после само уписују на његов лист.

На овај начин београдска је полиција у неколико подмирила потребу казних регистара, који се воде у свима уређеним земљама. Она већ сада има таквих листова, односно има тачне податке за толико кажњених лица, што представља велику добит за полицијске циљеве.

Нова метода за одређивање боје косе — Француске новине саопштиле су вест о једном новом научном методу *Алфонза Бертјона*, шефа одељења за идентификацију у париској полицији, за *распознавање и класификовање боја човечје косе*.

Тврди се, да ће се по тој методи моћи са сигурношћу одредити боја човечје косе код свакога појединца.

Немогућност тачног одређивања боје косе, била је врло често један од узрока неуспеха у појединим кривичним делима. О боји човечје косе до сад се могло само уопште говорити, а о разним и најфинијим нијансама њеним, није се могло готово ништа тачно и одређено казати. Пракса потврђује да је често пута било великих

пометњи због боје косе, јер она коса, која се код северних народа сматра као смеђа или плава, код јужних народа сматра се сасвим обрнуто. Тако се нпр. она коса што се у Данској означава као угасита, у Италији (нпр. у Неапољу) означава као плава.

Да би отклонио све могућне тешкоће у таквом описивању боје косе код људи. Бертјон је успео да среди све нијансе човечје косе у једну скалу, и да их снабде потребним бројевима, по којима би се у целом свету боја косе подједнако означавала.

Употребом овако израђене таблице, сузбиће се пометње и моћи се у расписима лако и поуздано описати тражене личности.

Да ли ће овај метод Бертјонов заиста и у пракси имати успеха, скоро ће будућност показати.

Распознавање непознатих лешевих помоћу зуба — На скупу полицијских лекара у Москви прочитао је Др. Астакон веома интересантан реферат о *сличности зуба* код блиских чланова једне исте породице.

Зато је он навео и један интересантан случај.

У чувеном зверском убиству у Лештуковој улици у Москви, зуби који су нађени у устима жртве омогућили су, да се несумњиво утврди, да они не припадају жртви — А. Гиљевићу — што се у даљем развоју истраге потпуно утврдило, помоћу сличности зуба.

Ова породична сличност зуба, несумњиво ће играти у

будућности велику улогу, нарочито у свима тежим случајевима распознавања лешева, где су они онакажени у толикој мери, да се друкче не могу распознати.

Предлог за установљење светске полиције — Dr. Reiss, познати професор лозанског универзитета (Швајцарска) у своме чланку „Нешто о крадљивцима по хотелима“ који је штампан у „Архиву“ професора д-ра Гроса, предлаже: да се ради успешне борбе противу међународних злочинаца установи међународни полицијски биро у смислу светског полицијског удружења.

Програм би те полиције био да прати кретања интернационалних злочинаца и да се њихово путовање са једног места у друго редовно узајамно доставља од стране полицијских власти, како би се боље обратила пажња на долазак таквих типова у извесно место.

Није далеко време када ће се у културним земљама остварити и оваква једна потребна установа.

Интернационални музеум у Копенхагену — У Данској престоници прошле године установљен је криминални музеум, у коме ће се у будуће чувати предмети који су од интереса по полицијску струку. У њему се налази и револвер, којим је у своје време извршен атентат на председника министарског савета Еструпа.

Такав је исти музеум установила италијанска влада прошле године у Турину о државном трошку, по предлогу

неумрлог криминалога Ломброза, баш пред његову смрт.

На полицијске музеуме се у свима државама обраћа врло велика пажња.

Како је то у нас, изнећемо ускоро у засебном чланку.

Покретна жандармерија у Француској — У Француској постоји законски пројекат да се установи један нарочити кор *покретне жандармерије*, који би имао за задатак: одржавање реда при штрајковима, демонстрацијама и другим нередима у земљи.

Установом овога новог полицијског кора тежи се томе, да се више не употребљава редовна војска за одржавање реда у земљи, и да се редовни број полицијских органа не узнемирава и не креће са свога редовнога посла, већ да се за ту деликатну и одговорну службу има *нарочито обучени кор*, који би, по своме позиву и спреми, био у стању да са успехом свршава ове послове.

Не би ли згодно било, да се и код нас образује један такав одред жандармерије за одржавање реда у таквим случајевима, нарочито у случајевима хајдучије, и опште невоље као што је ове године било с поплавом?

Кад се из политичких разлога, изгледа, не може да приступи увођењу *пољске жандармерије*, могу се бар на овај начин ублажити тешкоће и невоље, које трпи полиција и жандармерија, гањајући свакога лета одметнике од власти поред свога иначе великог редовног посла.

Лутрија у корист полицијских хуманих фондова — Централни савез удружења општинских (полицијских) чиновника у Пруској добио је допуштење да ове године приреди трећу и последњу лутрију за ојачање деце и удовица умрлих чланова. Лутрија ће имати 25.000 бројева од по једне марке са 1752 згодитка. Главни је згодитак од 2000 марака.

И у Угарској Савез полицијских чиновника приредио је ове године велику лутрију од 30.000 срећака у корист свога фонда.

Код нас се још и не помишља на установу овако корисног и хуманог удружења и фонда за потпомагање изнемоглих полицијских органа и њихове сирочади!

Коњска молба — Друштво за заштиту животиња у Сједињеним Америчким Државама води од дужег времена жестоку борбу, да би извојевало поштрење казни за кочијаше и фијакеристе за њихово рђаво поступање према коњима. Позван да их помаже и да суделује у тој борби, шефу њујоршке полиције падне на памет оригинална идеја, која заслужује да се на њу обрати пажња. Он је наредио, да се под контролом полиције по свима шталама изложе плакати ове садржине:

„Молба коња: — Ја ти подносим, господару, своју молбу: Храни ме и утоли моју жеђ. После рада и дневних мука, дај ми склоништа у чистој штали. Говори ми, јер је реч силнија но узда и бич; милуј ме и научи ме да радим с добром вољом. Не шипај ме на узбрдици и не затежи узде при низбрдици. Ако те одмах не будем разумео не жури се да узмеш бич, већ прво прегледај узде и увери се да ли нису заплетене; погледај да ли ми потков не вређа ногу. Ако изгледа да презирем храну, прегледај ми зубе. Не сеци ми реп, јер је он моја једина одбрана против мува, које ме драже и муче. Драги мој господару! Кад ме године савладају и будем слаб и немоћан, не осуђуј ме на смрт глађу. Оцени ме и убиј ме ти сам, да узалудно не патим. Напослетку, опрости ми што долазим к теби са овом скромном молбом у име *Онога*, који је такођер, рођен у штали“. Овај апел имао је успеха и својом сажаливом садржином произвео је много боље резултате него ли претње и увођење нових казни.

Добро би било, да се наше друштво за заштиту животиња угледа на овај пример, и да оно, уместо полиције, штампа такве плакате за наше немилосрдне кочијаше.